

Л. І. Діденко, Н. М. Шпак

Новопавлівка

НОВОПАВЛІВКА – село Синельниківського (до липня 2020 – Межівського) району Дніпропетровської області. У грудні 2016 з Новопавлів. (підпорядк. села Дачне, Філія, Чугуєве) та Богданів. (Антонівське, Миколаївка, Солоне, Тарасівка, Федорівське, Чаус) сільс. рад утвор. Новопавлів. сільс. об'єднану територіал. громаду (321,4 км², 4114 осіб). Н. знаходиться на р. Солона (притока Вовчої, бас. Дніпра), pobl. межі з Донец. обл., за 175 км від м. Дніпро, 130 км від м. Синельникове, 70 км від Донецька, 13 км від смт Межова та однойм. залізнич. станції. Площа 12,86 км². За переписом насел. 2001, проживали 3439 осіб; станом на 1 січня 2020 – 2462 особи; переважно українці. Проходить автомобіл. шлях Слов'янка–Межове–Дачне. Виявлено скарб бронз. виробів епохи пізньої бронзи. У 17 ст. на цих землях були козац. зимівники, зокрема на правому березі Солони – Овраг Лозовий (згадується в джерелах 1694–1704). Після ліквідації Запороз. Січі засн. військ. слободу Павлівка. 1780–81 за наказом губернатора Азов. губ. тут планували заснувати м. Павлівськ, але згодом спорудили нове місто в ін. місцевості (нині Павлоград), а слобода отримала сучасну назву. 1784–96 – у складі Катеринослав. намісництва; 1796–1802 – Новорос., 1802–1925 – Катеринослав. губ.; 1784–1923 – Павлогр. пов. Тривалий час існувала Новопавлів. волость. 1886 у Н. було 628 дворів, мешкали 3765 осіб, діяли церква, каплиця, школа, 10 лавок, 2 рейн. погребі, 3 винні комори, проходили 4 щоріч. ярмарки та щонеділ. базари; у сусід. с. Підгородне (1957 приєднано до Н.) – 681 двір, 4396 жит., церква, каплиця, школа. За Всерос. переписом насел. 1897, кількість мешканців у Н. зросла до 5668 осіб, переважно православ. віри. На поч. 20 ст. засн. Новопавлів. земську школу, будівля якої збереглася донині (у рад. період – профшкола, кустпромшкола, колгосп. університет, школа комбайнерів і механізаторів, СПТУ; 1983 перебазовано в Межову). 1914 функціонували 2 церкви, євр. молитов. будинок, працювали 3 заводи з виготовлення черепиці, 2 парових і 2 газогенератор. млини, пристань. Бл. 150 жит. загинули на фронтах 1-ї світової війни. Під час воєн. дій 1918–20 влада неодноразово змінювалася. 1923–26 – у складі Павлогр., 1926–30 – Дніпроп. округи; від 1932 – Дніпроп. обл. 1923 з Новопавлів., Новопідгороднян., Підгороднян., Гаврилів., Іванів. та Слов'ян. волостей утвор. Межів. р-н, до якого Н. з перервою входила декілька десятиліть. 1925 – 1149 дворів, 5,9 тис. мешканців. Тоді ж були підпорядк. хутори Дача (85 дворів, 381 особа), Лугополь-Мардвинчина (відповідно 20 і 95), Мар'янка (81 і 370), Новоселівка (65 і 298), Оріхове (67 і 301),

Олександрівка (452 жит.). Під час організованого рад. владою голодомору 1932–33 померли щонайменше 988 осіб. Жит. зазнали сталін. репресій. У серпні – на поч. жовтня 1941 у Н. друкували евакуйовану з Дніпропетровська г. «Зоря». Від 10 жовтня 1941 до 10 вересня 1943 – під нім. окупацією. Є 2 брат. могили воїнів-визволителів. На фронтах 2-ї світової війни воювали бл. 2 тис. новопавлівців. Від грудня 1962 до серед. січня 1965 – у складі Петропавлів., від липня 2020 – Синельників. р-нів. Діяли 2 колгоспи, один з них був серед найбільших на Дніпропетровщині, у якому утримували 8 тис. голів великої рогатої худоби (зокрема й 2 тис. корів), 7 тис. голів свиней, 100 тис. шт. птиці, займалися також вівчарством і вирощуванням зерн., тех., олій. культур, садівництвом, овочівництвом. За Всесоюз. переписом насел. 1989, проживали 3758 осіб. Нині працюють 2 с.-г. підприємства та понад 10 фермер. госп-в. У Н. – 2 заг.-осв. школи, 2 дитсадки; Будинок культури, 2 б-ки; амбулаторія заг. практики сімей. медицини. Діють церкви Вознесіння Господнього та св. Миколая. Охороняють заказники місц. значення: Новопавлів. ліс (від 1990, лісовий, 650 га), Антонівський (1874,1 га, між селами Іванівка та Богданівка), Балка Горіхова (1297,1 га, побл. Н., між річками Солона та Вовча; обидва – від 2011, ландшафтні). Серед видат. уродженців – лікар-радіолог, академік НАМНУ А. Романенко, фахівці в галузі будівництва Ф. Клименко, В. Шалений, історики К. Дубина (усі – Н.), Р. Лях, фахівець у галузі митної справи П. Падун (обидва – с. Тарасівка), фахівець у галузі двигунобудування М. Голубенко (с. Філія), філолог А. Нямцу (с. Дачне); письменник І. Костиря (с. Федорівське), літературознавець, перекладач В. Іванисенко, поет, перекладач В. Мисик, письменниця, актриса, громад. діячка Т. Сулима; живописець А. Глинов; актор, режисер, нар. арт. України О. Мосійчук; Герой Радянського Союзу І. Надточій (усі – Н.). Тут минули дит. і юнац. роки живописця, графіка, засл. художника РФ Й. Бобенчика. Місц. вихідцями також є журналісти, письменники-гумористи Я. Давиденко, Г. Мельник, І. Тараненко.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Межівщина: історія та сьогодення: Історія окремих населених пунктів Межівського району. Межова, 2013.

Бібліографічний опис:

Новопавлівка / Л. І. Діденко, Н. М. Шпак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-72475>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).